

Dostat se na vysokou školu je nejtěžší v historii. Míst je víc než maturantů

Karvinsky.denik.cz, 3.5.2018

Demografická křivka říká, že v roce 2018 oslaví 19. narozeniny, tedy předpokládaný věk potenciálního nástupu na vysokou školu, nejméně lidí za dlouhá léta. Z toho plyne i největší šance studentů na přijetí.

Univerzitám nejen v našem regionu dlouhodobě klesá počet uchazečů o studium (výjimkou je Ostravská univerzita, které letos v rámci všech studijních programů poprvé po šesti letech přibylo studentů). A nejmenší konkurence teoreticky znamená i největší šanci na přijetí na univerzitu.

„Jedna věc je, jestli někoho na vysokou školu přijmou, ale další ta, jestli ji dokončí,“ neopomíná zmínit i druhou stranu mince Petra Halíková z Vysoké školy báňské Technické univerzity Ostrava (VŠB-TUO).

Na této škole například za poslední tři roky klesl počet přihlášených zájemců o 1600, avšak studentů, kteří se nakonec zapsali do studia, bylo jen o tisíc méně. V nižší konkurenci se slevuje i z dříve vyšších nároků na studenty.

„Dříve se využívalo více testování potenciálních uchazečů, ale se SCIO testy se to odbouralo,“ popisuje mluvčí univerzity Halíková situaci na ekonomické fakultě. Obecně však pro VŠB-TUO platí, že hlavním kritériem pro přijetí na technické fakulty je maturita z matematiky a fyziky.

PRO STUDENTY TERNO, PRO UNIVERZITY PEKLO

Zatímco pro studenty je současný stav ideální, pro univerzity je to naopak s trochou nadsázky období temna. První zvýšení počtu zájemců po šesti letech tak Ostravská univerzita pořádně oslavila. „Nárůst v době poklesu demografické křivky univerzitě přináší obrovský potenciál kvalitních studentů,“ ví její mluvčí Adam Soustružník.

S proměnou doby se také mění obory, o které je větší poptávka, a na něž je tedy i těžší, či lehčí se dostat. „Hodně se to odvíjí od trhu práce. Třeba před deseti lety byl velký zájem o všechny ekonomické obory, momentálně zase roste zájem o IT, strojírenství nebo přírodní vědy,“ vysvětluje Halíková.

Zlaté časy pro ty, kteří mají pocit, že ve větší konkurenci by si už tolik nevěřili, pozvolna ustupují. Počty studentů totiž kopírují demografickou křivku a jejich mírný nárůst se očekává asi za čtyři roky (celorepublikově asi o pět tisíc, pozn. red.).

„To na ‚výšky‘ nastoupí takzvané Klausovy děti. Tak velký nárůst, jako jsme měli v letech 2009 a 2010, ale neočekáváme,“ předpokládá Halíková.

Pro zajímavost: ročníky, které se budou muset popasovat s největší konkurencí, dozrají do univerzitního věku v roce 2027. Oproti letošnímu roku by jich mělo být v celé republice asi o třicet tisíc víc.

Když na univerzitu, tak letos

Pro maturanty je to navýsost dobrá zpráva: pokračovat ve studiu po „zkoušce z dospělosti“ je v současnosti nejjednodušší v historii. Z oficiálních čísel ministerstva školství vyplývá, že počet studentů zapsaných do prezenční formy studia (52 223) ve stávajícím školním roce byl prakticky totožný s počtem maturantů (52 455). Připočítají-li se i kombinované, tedy „dálkové“ obory, začalo studovat dokonce 69 911 lidí.

Obdobná čísla se dají předpokládat i pro školní rok 2018/2019.

Čistě matematicky se tedy má šanci dostat na vysokou školu každý maturant (a třetina si může přibrat ještě druhý obor).

Dohnali jsme svět

Při interpretaci ministerských čísel je samozřejmě nutné vzít v potaz fakt, že na vysokou školu se hlásí i starší uchazeči, nejen aktuální maturanti. Devatenáctiletí loni činili polovinu zapsaných k prezenčnímu studiu, dvacetiletí pak čtvrtinu. Zbývající čtvrtina zbývala na ještě starší „prváky“.

Na tezi, že dostat se nyní na vysokou školu je nejjednodušší v historii, to ale nic nemění. Dokládají to i data OECD, která sleduje takzvanou čistou míru vstupu do terciárního vzdělávání.

Zatímco v roce 1993 činila v čerstvě osamostatněné České republice 19 procent, v roce 2015 (poslední dostupná data) již 66 procent. Což je i průměr všech členských států OECD.

Je to dobře, či špatně?

Je takový stav žádoucí? „Jednoduchá odpověď by zněla, že není,“ říká ministr školství Robert Plaga (za ANO). „Vracet se k myšlence výběrových univerzit pro deset dvanáct procent populace nemá smysl, ale pokud nám 65 procent věkové kohorty devatenáctiletých vstupuje na vysoké školy, odporuje to Gaussově křivce a není to žádoucí ani vzhledem k uplatnění studentů.“

Ministr Plaga: Vysokoškoláků je moc, pomůže samočistící mechanismus

V aktuálním školním roce se mohlo na vysokou školu teoreticky dostat přes 130 procent maturantů. Je to žádoucí?

Jednoduše bych mohl odpovědět, že není. Přestože jsem zastánce názoru, že vysokoškolské vzdělání je pro rozvoj naší země velmi důležité, nemůže být vzdělávací pyramida deformovaná. My jsme se po listopadu 1989 vrhli na zvýšení počtu vysokoškoláků a nyní nemá cenu se vracet k myšlence výběrových univerzit pro deset dvanáct procent populace, ale pokud nám 65 procent věkové kohorty devatenáctiletých vstupuje na vysoké školy, odporuje to Gaussově křivce a není to žádoucí ani vzhledem k budoucímu uplatnění.

Na diplom je snadné dosáhnout i proto, že hlavně soukromé VŠ mají spoustu poboček, o jejichž kvalitě by se dalo pochybovat. Vyřeší to nový systém akreditací a působení Národního akreditačního úřadu?

Ten by měl sehrát důležitou úlohu, stejně jako ustanovení novely VŠ zákona, na jehož základě už nebude tak snadné získat garanta oboru. Skončily bájné příběhy létajících profesorů, kteří měli na několika školách minimální úvazky, ale stačilo to k akreditaci oboru. Novela také zpřísnila působení poboček, zvláště z cizokrajných destinací, za nimiž stály podvodné skupiny bez oprávnění poskytovat vysokoškolské vzdělání. Ke kultivaci soukromého vysokého školství by mělo vést i to, že momentálně máme nejmenší počet studentů a poměrně hodně volných kapacit. Řada veřejných VŠ už přijímá jen na základě maturitního vysvědčení a nabízí bezplatné studium, takže natáhne velkou část populačního ročníku. Je pak otázka, jestli je nutné držet na univerzitách stále stejný počet míst, což se pochopitelně netýká budoucích lékařů a pedagogů.

Stát vlastně nemá šanci ovlivňovat skladbu oborů, což se někdy jeví jako velký problém. Roste totiž nabídka studia pro manažery a administrativní pracovníky státní správy, které ale v horizontu deseti let mohou nahradit roboty. Dá se s tím z úrovně ministerstva něco dělat?

Ovlivňuje se to velmi obtížně, zvláště po novele, která uzákonila institucionální akreditace. Pokud ji vysoká škola získá, na deset let má volnost při skladbě oborů. Samy by měly vědět, kdo může být v takovém časovém horizontu na trhu práce úspěšný. Obory, které zřejmě šanci mít nebudou, by měly projít vnitřní optimalizací. Jestli k tomu nedojde, ministerstvu zůstává jediný nástroj, a to je financování. Byl bych rád, aby se do struktury oborů pozitivní změny směrem k uplatnitelnosti zakomponovaly. Nestane-li se to, hodlám tohoto nástroje využít. (kp)

Jak ale podotýká například zakladatel společnosti Scio Ondřej Šteffl, každý semestr studia na vysoké škole má pro mladé lidi smysl, rozšiřuje to jejich obzory.

„Jakkoli můžeme kritizovat celkový pokles průměrné úrovně vysokoškolského studenta i pokles hodnoty diplomu, je nepochybné, že průměrná vzdělanost národa se zvyšuje,“ říká Šteffl. „Ti, co by dřív chodívali do fabriky již od sedmnácti let, nyní tráví další roky v prostředí vysoké školy, která už svým hodnotovým rámcem nastavuje jiné priority.“

Zakladatel Scia Ondřej Šteffl: Vysokoškolské vzdělání, zejména bakalářské, je už masový jev

Zatímco v roce 1999/2000 činil podíl studentů zapsaných v denní formě vzdělávání k počtu maturantů 43,4 %, v roce 2017/2018 již 99,6 %. Neznamená to, že se na vysokou školu dostanou i studenti, kteří by na studium ještě před pár lety „neměli“ a během přijímacího řízení by skončili „pod čarou“?

Ano, to jistě znamená. A je to v rozvinutém světě už dlouhá léta běžné. Jen my si na to pořád nemůžeme zvyknout. Vysokoškolské vzdělání, tedy především bakalářské, je všude už masový jev. V řadě zemí do něj nastupuje přes 70 % z populačního ročníku a v

některých zemích má VŠ vzdělání už přes 50 % obyvatel, my nejsme ani na polovině. I proto jsme pořád jen „montovnou“.

Nedegraduje to ale kvalitu vysokoškolského studia?

Jakkoliv můžeme kritizovat celkový pokles průměrné úrovně vysokoškolského studenta i pokles hodnoty diplomu, je nepochybné, že průměrná vzdělanost národa se zvyšuje. Celková intelektuální kondice obyvatel je mnohem vyšší. Ti, co by dřív chodili na šestou do fabriky již od sedmnácti či dokonce patnácti let, nyní stráví další roky v prostředí vysoké školy, která už svým hodnotovým rámcem nastavuje jiné priority. Ti, kteří by dřív sedávali u televize, si občas přečtou knihu, někteří se dál vzdělávají, někteří jsou méně manipulovatelní, rozumněji se rozhodují.

Mezinárodní výzkum dospělých PIAAS (IALS), jasně potvrzuje, že gramotnost roste s délkou vzdělávání – v Portugalsku, v USA, ve Finsku i v Turecku.

Vzdělanější spoluobčané budou také méně nezaměstnaní, budou více vydělávat a platit vyšší daně. Měli bychom jásat.

Mnozí starší majitelé vysokoškolských titulů ovšem žehrají, protože pokládají za důležitější, aby jejich titul měl stejnou hodnotu jako za jejich mladých let.

Máte tedy smysl, aby několik semestrů vysokoškolského studia zkusilo co nejvíce lidí, i když vysokou školu nedokončí?

Jak říká profesor Zlatuška: „Každý rok na vysoké škole člověka kultivuje.“ Když už ničím jiným, tak tím, že se setkává se vzdělanými lidmi a má víc času třeba sportovat, o prázdninách jezdit do světa nebo jen sedět v hospodě a diskutovat s kolegy o „nesmrtelnosti chrousta“.

Pravda ovšem je, že u nás je podíl lidí, kteří vysokou školu nedokončí, ve srovnání se zahraničím velmi vysoký. Zdá se, že některé fakulty zatím příčiny nedokončování studia neřeší nebo řešit neumí.

Zdroj:

<https://karvinsky.denik.cz/z-regionu/dostat-se-na-vysokou-skolu-je-nejlehci-v-historii-mist-je-vic-nez-maturantu-20180503.html>